Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 18. januarja 2024 • Leto 34, št. 3

stran 2

»NAŠ GEZIK JE VELKI ZAKLAD«

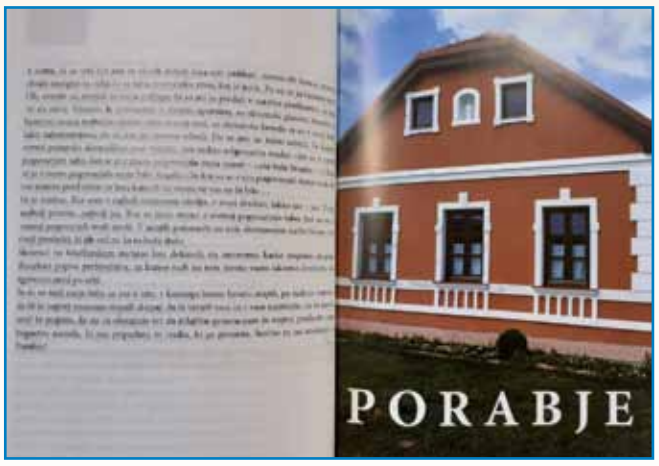

PORABSKI KOLEDAR – NE LE »ZA DUGE ZIMSKE VEČERE«
stran 3

STARA ŠEGA
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

Eva Lazar - dobitnica priznanja »Za narodnosti«

»NAŠ GEZIK JE VELKI ZAKLAD«

Kak smo konec preminaučoga leta v naši novinaj že pisali, je bila v leti 2023 med dobitniki državnih priznanj »Nagrada za narodnosti« tüdi Eva Lazar z Gorenjoga Senika, dugoletna predsednica lokalne slovenske samouprave in predsednica šolske komisije pri Državni slovenski samoupravi (DSS).

Eva Lazar je 14. decembra 2023 v Budimpešti dobila priznanje »Za narodnosti«.

Kak predsednica Slovenske narodnostne samouprave Gornji Senik organizira dosta programov.

»Počaščena sem, ka sem dobila tau visiko nagrado. Gemlem jo kak priznanje pa zahvalo, nej samo za moje dugoletno delo, liki je tau priznanje tistim tö, steri so mi pomagali. Dosta je bilau takši ali brodim, ka se morem najbole zahvaliti svoji mami, stera mi je v žitki rejsan dosta pomagala,« je prva na sedeži DSS, gé sva se pogučavali, pravla Eva Lazar. »Že od vsega začetka sem članica Državne slovenske samouprave, pa tüdi komisijo za šolstvo vodim že od vsega začetka. Če sem stejla ali nej, po volitvaj so me furt vöodabrali za predsednico té komisije,« pravi sogovornica, stera je več kak 40 lejt bila leranca na domanji, gorenjesenički šauli, zdaj pa je že neka lejt v penziji: »Prejk dela v šolski komisiji sem ške furt povezana s šolstvom. Vsakšo leto mamo več djilešov, odim pa tüdi na šaule, pauleg toga za šaulare pripravimo tüdi več prireditev. Mi moremo znati, ka se godi na šaulaj, ka te leko ocenimo tüdi njihovo delo.«

Gda je kak mlada leranca prišla včit v svojo domanjo vesnico, so mlajši ške v glavnom znali gučati slovenski, sploj po domanje: »Te je ške dosta baukše bilau kak je zdaj, vej pa so se stariške z mlajšami v glavnom pogučavali v porabskom geziki. Pauleg toga so bili mlajši skur vsi iz naše vesnice, vsakšoga smo poznali, poznali smo njihove stariše, zdaj pa je nej več tak, vej pa je na gorenjesenički šauli dosta šaularov iz drügih krajov. Nisterni majo slovensko korenje, samo gezika pa več ne vejo. Pa če povejmo po istini, tüdi domanji mlajši ne vejo več slovenski. In tak majo škoniki pa lerance velko delo, vej pa morejo šaulare slovenski gezik včiti od začetka.«

In ka bi trbelo napraviti, ka bi slovenski gezik v Porabji nej tamrau, pitam sogovornico, stera mi raztolmači, ka si na djileših šolske komisije o tom tüdi dosta pripovedajo: »Lani smo vsi člani komisije šli v Števanovce, gé smo, po tistom, ka smo poglednoli dvej slovenski vöri, meli ške eno okroglo mizo. Gda smo bili pri pouki, smo vidli, ka mlajši znajo gučati slovenski. Nevola je samo ta, ka gda se z drügimi zvün šaule srečajo, te ne gučijo slovenski. Ne vem zakoj je tau tak, se bogijo ali nemajo zadosta samozavesti ali je kaj tretjoga. Brodim, ka moremo napraviti več takših prilik, ka do te večkrat prisiljeni gučati slovenski, tak kak je tau recimo na raznih taborih ali pa na jezikovnih počitnicaj.«

Eva Lazar se tüdi strinja, ka je ena velka nevola ta gé, ka je slovenski knjižni gezik dosta načiši od porabskoga narečja. »Že kak mlada leranca sem se spitavala, zakoj mlajše v šauli ne včimo narečja, zakoj je nej bilau dobro, če so nam odgovarjali po domanje. Ges sem trnok rada bila, če so znali narečje gučati. Takša je pač te bila politika. Znam, ka je bilau dosta starišov zavolo toga čemerni, vej pa so oni steli, ka se njihovi mlajši domanje rejči navčijo,« ške pove sogovornica, stera ma vseeno vüpanje, ka de se ta rejč v Porabji ohranila.

Eva je že od začetka mau članica Državne slovenske samoprave. Na kejpi na djilejši na Gorenjom Seniki.

Eva Lazar je gorrasla na Gorenjom Seniki. »Oča je biu Laci, materi pa je ime Julija, zvali pa smo jo Djulec. Mam sestro Ano, brat Laci pa je že mrau. Mi smo si v našoj držini vse v domanji rejči gučali, ali nej sam mejla nevole, gda sem prišla v šaulo, vej pa sem se vogrski vseeno navčila, pa čiglij sama ne vem kak,« je povedala sogovornica, stera je že od malih naug stela biti leranca, zatau je po zgotovleni gimnaziji v Varaši šla študerat v Somboteu na visko pedagoško šaulo,« je raztolmačila sogovornica, stera gnesden žive vküper z držino svojoga starejšoga sina Ferenca Attile (mlajši sin je Kristjan): »Tak vnük Zsombor kak vnükica Zsófia ške odita na našo dvojezično osnovno šaulo. Njüna mati je Vogrinka, tak ka se pri nas doma čüjeta tak slovenska kak vogrska rejč.«

»Naš gezik je velki zaklad. Dobro bi bilau, če bi se ohrano. Brodim, ka mo mogli meti ške več takših prireditev in srečanj, na sterih mo mlade včili gezik, sploj zatau, ka zdaj ške živejo tisti, steri domanjo rejč dobro gučijo in jo leko ške prejkdajo mlajšim. Znamo, ka zdaj v dosta mestaj organizirajo medgeneracijske delavnice. Toga bi trbelo ške več. Ge sem na Gorenjom Seniki tüdi predsednica slovenske narodnostne samouprave in na naše prireditve pozovemo vse, od dece do najstarejših lidi. Mlajši tam čüjejo porabsko rejč, pa si dosta zapaumnijo, sploj kakše šege in običaje. Navčili smo jih tau tö, kak se friška za nauvo leto. Čüla sem, kak so lidge pravli, ka so letos flajsni bili mlajši, vej pa so samo slovenski gučali in odgovarjali. Tau je velko veseldje. Zatau moremo mlajše vključevati v naše prireditve, jim pokazati naše šege in navade. Gda vidijo, ka delamo odrasli, oni tau tö vösprobajo. Rejsan vüpam, ka de se te naša rejč v Porabji čüla ške duga lejta,« je na konci ške cujdala Eva Lazar.

Silva Eöry

Porabski koledar – ne le »za duge zimske večere«

Prvi letopis južnih Slovanov na Madžarskem je z naslovom Naš kalendar izšel leta 1946, kasneje so periodiko preimenovali v Narodni kalendar. Čeprav je bila publikacija ob srbski in hrvaški manjšini namenjena tudi domačim Slovencem, je bil v njej naši skupnosti posvečen le krajši razdelek v maternem jeziku. Prav zaradi tega je bil izid prvega Slovenskega koledarja velika pridobitev, publikacija je z vsebinami za Slovence na Madžarskem luč sveta zagledala leta 1986. Leta 2010 je takratni urednik letopis prekrstil Porabski koledar, da bi še natančneje določil njegovo mesto med podobnimi publikacijami zamejskih slovenskih skupnosti.

Med lanskoletnimi božičnimi prazniki ste naročniki tednika Porabje že lahko listali najnovejšo izdajo, Porabski koledar za leto 2024. Podobno kot prejšnja leta sta bili urednici letopisa tudi tokrat odgovorna urednica našega časopisa Nikoletta Vajda-Nagy in sekretarka Zveze Slovencev na Madžarskem Gyöngyi Bajzek. Za naslovnico sta si zamislili montažo iz sedmih lectovih src z imeni šestih slovenskih vasi in Monoštra, za hrbno stran pa spominčico s pomenjlivo številko 3965, številom Slovencev na popisu prebivalstva v letu 2022. Med ilustracijami naj omenimo tudi posrečene risbe pri koledarskem delu, ki jih je o najpomembnejših porabskih znamenitostih in nekaterih značilnih ljudskih predmetih pripravila monoštrska osnovnošolka Mira Orbán.

Uvodnik za tokratni koledar je napisala učiteljica slovenščine na sombotelski univerzi (ELTE SEK) Mojca Jesenovec in najprej orisala svoje prvo srečanje s Porabjem pred mnogimi leti, še v vlogi bodoče učiteljice slovenskega jezika v Argentini. Kot pravi, danes spoznava našo majhno zamejsko pokrajino od blizu in ugotavlja, da se skupnost za svoj jezik bori »z vsemi kremplji kot samica za svoje mladiče«. Avtorica razmišlja o jeziku kot glavnem stebru identitete, ki naj bi ga – kot notranjo potrebo – morali predati mlajšim generacijam. O možni večkratni pripadnosti piše na primeru svoje družine in pri tem navaja svoj vsakodnevni trud za posredovanje materinščine otrokom. Svoj prispevek konča z ugotovitvijo, da je vredno vložiti energijo, ker »se moji otroci z menoj pogovarjajo tako, kot so se z menoj pogovarjali moji starši«. To polaga na srce tudi porabskim bralcem koledarja.

Letošnja publikacija je po tradiciji razdeljena na sedem sklopov. Najtehtnejši prispevki so v razdelku Porabje, ki se začne z ugotovitvijo generalnega škofovega vikarja Lojzeta Kozarja mlajšega o tem, da je sam pravzaprav 3966. porabski Slovenec. V narečnem zapisu to utemeljuje s svojimi porabskimi koreninami in s svojo naklonjenostjo skupnosti na naši strani meje. O svojih prvih vtisih po prihodu na položaj slovenske generalne konzulke v Monoštru piše Dubravka Šekoranja, pri tem pa našteje vse pomembnejše pridobitve Slovencev na Madžarskem v zadnjem desetletju. In čeprav Porabcem čestita za dosežene rezultate, obenem nakaže tudi možnosti za nadaljnji razvoj – in obljubi svojo pomoč pri tem.

Predsednica slovenske zveze Andrea Kovács objavlja zanimiv daljši narečni pogovor s Klekašovo Ano (Ano Fortin), ki je po rodu Gornjeseničanka, a je pri štirih letih s starši zapustila Madžarsko in še danes

Tudi platnice Porabskega koledarja za leto 2024 ponazarjajo ljubezen Slovencev na Madžarskem do rodne pokrajine in lastne narodnosti.

živi v Kanadi. Klara Fodor predstavlja službene uspehe mlajše porabske Slovenke z Dolnjega Senika Melinde Ropoš Csató, ki ob tem, da od lanske jeseni vodi monoštrski Center mestnega skrbništva, že 22 let tudi poje v Mešanem pevskem zboru Avgusta Pavla na Gornjem Seniku. Nadaljnje lepo branje ponujajo preostali trije prispevki v razdelku: Margit Mayer premišljuje o koristnosti muzejskopedagoških delavnic v monoštrskem Muzeju Avgusta Pavla, vzgojiteljica asistentka Romana Trafela piše o oktobrskem »vseporabskem« vrtčevskem srečanju na Vzorčni kmetiji, Marija Kozar pa o spominih na svoje prvo študijsko leto v Ljubljani, kjer je bila takrat edina študentka z Madžarske.

Vsakokratni Porabski koledar je namenjen tudi poljudnoznanstvenim vsebinam, ki jih lahko spoznate v razdelku Razprave in študije. Avtor tega zapisa s prevodom ene od njegovih novel predstavljam mlajšega madžarskega pisatelja Sándorja Attilo Pála, etnologinja Pomurskega muzeja Jelka Pšajd pa slovenska vedeževanja ob 30. andrejščku (novembru), dnevu mučenika svetega Andreja. Lojze Kozar z narečno prvoosebno pripovedjo opozarja na 150. obletnico rojstva narodnega buditelja, duhovnika Jožefa Sakoviča (ki je umrl in je pokopan na Dolnjem Seniku), umetnostna zgodovinarka Tamara Andrejek pa predstavlja življenjsko pot romantičnega slikarja Aloisa Eberla, katerega družina se je v Mursko Soboto preselila pred dobrim stoletjem in pol.

Eden pomembnejših razdelkov letopisa je prav gotovo poglavje Piše mladi rod, v katerem so letos objavljeni prispevki mlajših prijavljencev na lanskem književnem natečaju Porabske litere. Naj tukaj le naštejemo avtorje: to so osnovnošolke Hanna Wachter, Zsófia Mizser in Vanda Krajczár, študentke Dóra Doszpot, Jázmin Illés in Noémi Illés ter srednješolec Máté Labritz. Nekaj posebnega je prispevek člana Evropske rokometne zveze (EHF) Mátéja Kozme, v katerem predstavlja Slovenke, ki so veliko storile za Evropsko rokometno prvenstvo v novembru 2022. To je potekalo v Sloveniji, Severni Makedoniji in Črni gori.

Prav prej navedeni mladi literati nam dajejo upanje, da bo v razdelku Literatura v bodoče objavljalo več porabskih avtorjev. Pisec tega članka sem prispeval avtorski sonetni cikel in dva daljša pesemska prevoda, s poezijo pa sta se javila še pesnica in pesnik iz Prekmurja. V poglavju Za duge zimske večere pa je objavljenih toliko več proznih del. Od narečnih piscev naj izpostavimo le redna avtorja našega časopisa Aleksandra Ružiča in Mikija Roša, svoje prispevke v domači govorici sta poslala tudi Marta Sever in Milan Zrinski. Zgodbe v knjižni slovenščini so večinoma prišle izpod peresa starejših avtoric iz Slovenije.

Tudi tokratni letopis prinaša recepte, naslov razdelka (Zero waste) pa je vsekakor nov. Gospodinje lahko spoznajo nasvete Lili Šiftar, kako ustvarjalne obroke pripraviti iz ostankov hrane. V letošnjem Porabskem koledarju so med drugimi objavljeni recepti obloženih kruhkov z namazom iz avokada, polpetov iz polente in sončničnih semen ter narastka s krompirjem in jurčki.

Druga polovica letopisa – enakega obsega kot prva – je posvečena fotokroniki. Na dobrih 140 straneh se nizajo posnetki o dogodkih, ki so bili v letu 2023 povezani z Zvezo Slovencev na Madžarskem in njenimi skupinami, slovensko parlamentarno zagovornico, Državno slovensko samoupravo, slovenskim generalnim konzulatom v Monoštru, Društvom porabskih slovenskih upokojencev, porabskimi šolami in vrtci ter slovenskimi samoupravami in društvi v Porabju in drugod po Madžarskem. Kronika dogodkov je dragocena, ker bo spomin na lanskoletne dejavnosti v krogu Slovencev na Madžarskem ohranjala še dolga desetletja.

Porabski koledar za leto 2024 nikakor ni branje le »za duge zimske večere«, po njem lahko sežete tudi kasneje v novem letu. Z vsakokratnim letopisom ponuja Zveza Slovencev na Madžarskem kakovostno čtivo bralcem časopisa Porabje, in sicer v knjižni slovenščini ter domačem narečju, da bi publikacijo lahko listale vse generacije domačih Slovencev.

-dm-

PREKMURJE

Kleklovo leto

Mineva 150 let od rojstva Jožefa Klekla starejšoga, zatau je Občina Črenšovci, gé je té duhovnik, publicist in urednik pa narodni buditel in politik preživo največ plodovitih lejt, leto 2024 vörazglasila za Kleklovo leto.

Jožef Klekl starejši se je naraudo 13. oktobra 1874 na Krajni, kak duhovnik pa je delüvo na Tišini, v Incedi na Gradiščanskom, Črenšovcaj in Pečarovcaj. Znani je biu tüdi po tom, ka je vödavo mesečnik Marijin list, tednik Novine in letni Kalendar srca Jezušovoga. Po tistom ka je üšo v penzijo, je živo v Črenšovcaj. Bil je tüdi aktiven v politiki in je fontoško prispevo k združitvi prekmurskih Slovencov z matičnim narodom. Mrau je 30. majuša 1948 v Murski Soboti, gé je tüdi pokopani.

Toga »gradnika slovenstva«, kak pravi županja Občine Črenšovci Vera Markoja, škejo zdaj malo bole predstaviti doma v Prekmurji in tüdi šurše. Vküper s soboško püšpekijo in Fundacijo Jožefa Klekla starejšoga do prejk celoga leta pripravili dosta dogodkov, posneli do tüdi dokumentarni film in pripravili šk̈e znanstveni simpozij, razstavo in akademijo Vračanja in vrnitev. Osnovni šauli v Črenšovcaj in na Srednji Bistrici ta pripravili kulturni den, posvečeni Klekli.

Glavni tau prireditev de geseni. Slovesna sveta meša, stera de krona Kleklovoga leta, de v črenšovski cerkvi 13. oktobra. Ta do že par dni prva iz Sobote pripelali Kleklove posmrtne ostanke, stere do po meši djali v kapelo Fatimske Matere Božje. V začetki decembra do proslavili šk̈e 120-letnico začetka izhajanja Marijinega lista in 110-letnico začetka vödavanja Novin.

Organizatori so napravili tüdi en poseben profil na facebooki, steri se zove Kleklinov glas.

Silva Eöry

»NIKDAR NI BILO TEŽKO DELATI ZA

Konec minulega leta je slovenska predsednica Nataša Pirc Musar vročila odlikovanja Republike Slovenije. Predstavniki porabskih Slovencev, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács, predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec in zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss so prejeli medaljo za zasluge.

Predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar izroča medaljo za zasluge zagovornici Slovencev v madžarskem parlamentu Eriki Köleš Kiss.

»Menim, da za vsakega priznanje pomeni nekaj pozitivnega. V prvi vrsti gre za potrditev tega, kar človek počne, po drugi strani pa predstavlja spodbudo, da še naprej delaš v interesu slovenske narodnosti na Madžarskem in za Slovence nasploh, saj smo del slovenskega naroda, ki je majhen, zato je še toliko bolj pomembno, da se tudi Slovenci v zamejstvu trudimo, da ohranjamo svoje slovenstvo,« je o tem, kaj ji pomeni slovensko državno odlikovanje, povedala zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss.

»Zadnja leta niso bila najlažja, posebno še gospodarskem področju,« izpostavi sogovornica, ko jo pobaram, kako ocenjuje leto, ki se je pravkar izteklo. Za težave so po njenem mnenju krivi tako epidemija koronavirusa kot vojna v Ukrajini in tudi begunska problematika: »Vse to je povzročilo, da smo imeli težave tudi pri financiranju narodnosti. To velja tudi za nas, Slovence. Napredek, ki smo ga dosegli v minulih letih, se je zdaj malo ustavil, upam pa, da bomo v letu 2024 spet stopili korak naprej, predvsem pri naših gospodarskih programih. Dobro je, da smo še pred koncem leta od madžarske vlade dobili denar, ki je bil predviden lani. S predsednikom Državne slovenske samouprave sva že junija obiskala oddelek, ki se ukvarja z našim gospodarskim programom. Upala sva, da bo denar nakazan že septembra, a se je to zgodilo šele 23. decembra. Skupno gre za 270 milijonov forintov. S pomočjo teh sredstev bomo lahko dokončali obnovo štev̈anovskega kulturnega doma, obnovljen bo kulturni dom v Slovenski vesi, približno 20 milijonov forintov bo za tehnično prenovo prejel Radio Monošter, okoli 170 milijonov forintov pa bo na razpolago za male kmete, kar načrtujemo že nekaj let.«

Leto 2023 so zaznamovali tudi izidi zadnjega popisa prebivalstva. Zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu se strinja, da je 3965 lepa številka, ki kaže, da ljudje cenijo »trud, ki ga naša narodna skupnost izvaja v zadnjem obdobju«. Pomembno se ji zdi, da se – tudi v luči lokalnih in narodnostnih volitev – poskuša slovenske lokalne narodnostne samouprave ustanoviti v Čretniku in Reniku, še kakšnega več v Budimpešti in morda še kje. »Kar se tiče gospodarskega razvoja Porabja, pa je zelo pomembno, da kmalu zaživi skupni slovensko-madžarski sklad«, je še dodala Erika Köleš Kiss.

Predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holecz ob prejetju medalje za zasluge.

Predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec o odlikovanju pravi, da mu delati za skupnost, za Porabske Slovence, nikdar ni bilo težko. »Človek ne dela za to, da dobi odlikovanje ali kakšno priznanje. Če pa ga dobiš, je to dodatna motivacija, s tem dobiš energijo in voljo in še z večjim elanom delaš to, kar si dotlej počel. Če te podprejo pri tem, je tem boljše, vidiš, da je smer dobra. Če gledamo s te strani, je to res motivacijsko. Tako moramo delati, ali pa še boljše. Z odlikovanjem dobiš tudi nalogo in to pomeni, da ne smeš prenehati delati,« pravi predsednik in spominja, de je bilo leto 2023 precej zahtevno. »Državna slovenska samouprava je delala na več področjih, aktivni smo bili tako na kulturnem kot gospodarskem področju. Ogromno obiskov smo imeli, sprejeli smo več delegacij tako iz Slovenije kot Madžarske. Res imamo za seboj aktivno leto. Veliko smo delali glede skupnega sklada, da se čim bolj uspešno uresničuje razvojni program. Letos že pričakujemo, da se bo program zares začel. To je takšna podpora za porabske Slovence, ki je še nikdar nismo imeli in želeli bi jo res dobro izkoristiti. Če nam bo uspelo, bo to vplivalo tudi na to, da se Porabje razvija in bodo posledično mladi ostali tukaj, jezik in kultura pa se bosta ohranila. Pozitivno gledamo na uresničitev vseh načrtov in ciljev, ki smo si jih zadali,« je sklenil Karel Holec.

Podobno razmišlja o odlikovanju tudi predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács. »Bila sem zelo počaščena, ker je to priznanje za moje dose-

PORABJE«

danje delo, pa tudi spodbuda za naprej. Moramo priznati, da to ni delo, da nobeden izmed nas tega, kar opravljamo za skupnost, ne smatra za delo. Vsem nam je to poslanstvo, da se skupnost ohrani in okrepi. Bila sem vesela tudi zato, ker se je prli več kot 20 podjetnikov, še več kot 10 projektov pa je v teku, je izjemen napredek za našo slovensko skupnost. Tudi pri zvezi smo zelo veseli, da lahko ta program izvajamo na Madžarskem. Kar pa se tiče kulturnega področja, bi rekla, da smo

Predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács pravi, da je prejeta medalja priznanje dosedanjega dela, obenem pa spodbuda za naprej.

tisti dan govorilo o Porabju in Porabcih, izpostavljeni smo bili kar trije dobitniki iz Porabja, z nami pa je bila še nekdanja generalna konzulka Metka Lajnšček, ki si je res veliko prizadevala za našo pokrajino. Če povzamem, so bili v zadnjih štirih letih res določeni premiki na različnih področjih. To ne pomeni, da smo s tem končali delo, določeni izzivi so še pred nami, za katere je treba najti primerne rešitve za zagotovitev boljšega položaja Porabja in boljše razmere,« je razmišljala predsednica o prihodnosti Slovencev na Madžarskem.

»Rekla bi, da je Zveza Slovencev na Madžarskem v letu 2023 naredila velik napredek. Vem, da gospodarstvo ni naše osnovno področje, ampak to, da smo s spodbujanjem gospodarske osnove in avtohtone slovenske skupnosti na Madžarskem imeli tri uspešne razpise in pod- – če naredimo primerjavo z drugimi slovenskimi skupnostmi v zamejstvu – v dobrem položaju, ker imamo veliko kulturnih skupin. Moramo jih pohvaliti in se jim zahvaliti za njihovo delo, izvedle so ogromno nastopov in s tem predstavljale našo skupnost v Sloveniji, na Madžarskem in tudi v sosednjih državah. In kar je še pomembno: imamo mlade, ki sodelujejo v teh skupinah in so zelo aktivni na kulturnem področju. Tudi naša založniška dejavnost je bila uspešna. Menim, da lahko zveza svoje delo uspešno izvaja, ker ima izjemno dober kolektiv. To so naše skupne ideje in za nas je pomembno, da skupnost sodeluje in da uspešno pritegnemo ljudi ter jim ponudimo zanimive vsebine na področju kulture, izobraževanja ali gospodarstva«.

se, nvn

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je 55 vör za življenje mlade držine pa dvej vodičov trpetalo. Vse vküper se je v trno poznanoj Križni jami zgodilo. Križna jama za eno najbole lejpi na svejti vala. Zaprav, med štiri najlepše so jo speologi djali. Zavolo toga v njoj nega takšnoga masovnoga turizma, kak tau leko v Postojnski jami vidimo. Po njoj se z malim cugom leko lidge pelajo. V Križno jamo več kak 1000 lüdi na leto ne smej nut iti. S tem jo varvlejo, ka bi jo turizem nej na nikoj djau.

Križna jama je 8723 mejtere duga, leta 1832 so oprvin lidge nut v njau prišli. Voda, nebeško lejpe smaragdne farbe, je včasin lidi k sebi začnola zazavati. Depa, ranč zavolo te vode je skur do tragedije prišlo.

Držina je nut v Križno jamo šla, dva človeka sta jo po njoj pelala. Tau so vönavčeni vodiči, steri lidi leko po njoj vodijo, od nje pripovejdajo. Za tau se plača pa dugo čaka tö, ka se na red pride. Cejla paut nin sedem vör duga gé. Gda so že dva pa pau kilomejtra daleč nut bili, se je zavolo deža voda nagnauk zdignola. V 15 minutaj se je tau zgodilo, ka voda je tak viska gratala. Takše niške ne pauni. Nazaj so več nej mogli. Na srečo se je venej vedlo, ka se nut v jami godi. Brž se je rešavanje začnolo. Kak najprva so potaplači pod vodau do nji prišli, ka so njim gesti, vrastvo pa topli gvant prinesli. Za tau njim je štiri vöre trbelo, pa znauva štiri vöre, ka so pod vodau nazaj prišli. Kak povejdano, cejla Slovenija je trpetala, ka se vse kak najbuakše zgotovi. Nej se je vedlo, gda voda znauva na »normalo« spadne, ka leko mauž, žena pa od njiva čerka vküper z dvejma vodičoma vöpridejo. Vsikši den je na tom od 50 do 90 lüdi delalo. Na konci so se zgučali, ka nedo čakali, aj voda do kraja spadne. Tau bi leko preveč dugo za čakati bilau. Tak so vsej pet na mali čunaklinaj vöodpelali najprva kak so leko. Trbej prajti, ka v jami dosta sifonov geste, v steri voda ne teče, voda dere. Cejla akcija rešavnja je eno pa pau vöro duga bila. Vsej pet je zdravi vö iz Križne jame prišlo.

Držina v eden glas pripovejda, ka telko lidi dobre vole pa z velkim srcom eške nej srečala. Na lidi mislijo, steri so njoj pomagali, od nji gučijo. Speologi ali po domanje jamarge pa od toga državi Sloveniji majo dosta za povedati. Vsikša takša jama je državna, tau znamenüje ka Republika Slovenija mora za nji brigo meti. Zvekšoga pa ranč lidge iz drüšev jamarov za tau brigo majo. Zvekšoga se vse za šenki dela, zatoga volo, ka svejt pod zemlauv tak nebesko radi majo.

Naš Srebrni brejg bi vöovado, če bi gučati vedo. Bi vöovado, ka nut v njem tö neka takšnoga geste, kak se v Križni jami leko vidi. Depa, neške vöovaditi, kak se tanut pride. Un svoj mer ške meti, že preveč so ga zavolo zidarije »tapogeli«.

Miki Roš

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Nej trbej dovoljenja

Letos od 1. januara že nej trbej dovoljenja, če stüdenec vrtamo ali kopamo, ranč tak nej trbej za tiste tö nej, stere so dotejga mau brezi dovoljenja naredli. Depa tau samo za tiste stüdence vala, steri so nej globši od petdeset mejtrov pa letno se iz nji menje kak petstau kubikov vode nüca. Amnestija ne vala za tiste stüdence, steri so od tauga globši, steri vodau iz podtalnice majo. Tej, ranč tak kak je dotejga mau bilau, dovoljenje morajo meti. Taši stüdencov lüstvo trno nejma, največ stüdencov samo par mejtrov globine ma pa največkrat samo polejvajo ali živali napajajo iz nji. Prvin, dočas je nej bilau vodovoda, so družine iz stüdenca mele vodau za küjati, za piti, če je dosta vode emo, te še za kaupat tö. Gnesden se že vö iz stüdenca trno ne pidje, bola samo rejdko. Vejn zato, ka voda je že nej taša kak je prvin bila. Najbola tam trbej skrb meti, gde je stüdenec nej globoki, gde se vsefele leko notraspere. Drügo pa tau, gde se voda ne nüca, tam je vretina že tö dosta slabša, je tak, ka stüdenec cejlak vöposene. Gde nega redne vretine, tam se voda ne menjava tak kak bi trbelo pa mautna grata, pa nede že za piti. Prvin je nej bila taša nevola, nej bilau umetni gnojil, motornoga olja, akumulatorov pa vsefele drugi čemerov, vse vode so pitne bile. Zdaj so že bola samo tiste vretine pitne, stere globoko pod zemlauv majo izvir. Ranč tak kak drüge županije, Železna županija tö ma en zemljevid, gde se leko pogledne, gde se leko stüdenec kopa, tam je z bejlo barvov označeno. Leko povejmo, ka skur vsepovsedik se leko stüdenec vrta, zvün v dolini Rabe, tam je roznata barva, tam posaba trbej dovoljenje prositi, če stoj stüdenec ške vrtati.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Beseda leta 2023 je ujma

Beseda leta 2023 je ujma. Beseda, ki je dobila petino izmed 4200 glasov, po besedah Simone Klemenčič z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra (ZRC) Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), ki vodi strokovno komisijo za izbor besede leta, »najbolj odraža duh časa, postala je središče številnih pogovorov in zaposlovala naše misli.« ZRC SAZU, ki pripravlja izbor za besedo leta od 2016, izmed predlogov ljudi izbere deset finalistk, enajsti predlog posreduje časopisna hiša Delo, o njih pa na koncu odločijo glasovalci na spletni strani Beseda leta.

Poleg ujme so bile v konkurenci še besede oziroma besedne zveze: bralna pismenost, draginja, gentrifikacija, nevihtna celica, nutrija, osebni zdravnik, »štempljanje«, UI (kratica za umetno inteligenco), vojna in zal (poizvedba z največjim prirastom v lanskem letu na Franu).

Dr. Kozma Ahačič, predstojnik inštituta za slovenski jezik pri ZRC SAZU, je ob tem dejal, da z nekaterimi besedami v izboru komisija nekako pomežikne uporabnikom jezika: »UI kot predlog za besedo leta je nežno opozorilo, da moramo biti pri besedah, povezanih z umetno inteligenco, še posebno pozorni, da sproti uvajamo nove slovenske besede in ne prevzemamo prehitro tujih, saj ravno umetna inteligenca zelo dobro razume slovenščino in jo tudi dobro tvori na več ravneh.«

Novotvorjenka leta je postala beseda strojetvor, ki označuje stvaritev umetne inteligence, za kretnjo leta 2023 pa je bila med 18 predlogi razglašena kretnja »solidarnost«. Na prireditvi so razglasili tudi pesem leta, ki je sestavljena iz vseh enajstih besed finalistk. Pesem z naslovom Potovanje skozi besedni labirint je napisal študent medicine iz Maribora Risto Kovachev in jo dal, kot je priznal, jezikovno pregledati umetni inteligenci.

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 2. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 27. januara 1994, je Irena Pavlič pisalo o tom, ka so 14. januara v zidini parlamenta v Budimpešti slavnostno prejkdali odlikovanja za pripadnike manjšin. Med 106 dobitniki, največ je bilau školnikov, je biu tüdi Karel Krajcar s številnovske osnovne šaule: »Gospod Krajcar spada med tiste ljudi, ki so vse življenje »tiho« delali za svojo narodnost. Njegova življenjska pot ni bila zmeraj posuta z rožicami. Upam si to trditi, kajti dobro se poznava. Dosegel je tudi uspehe pri svojem delu, bili so pa časi, ki so ga razočarali. Na tiskovni konferenci (po proslavi) je János Wolfart predstavil delo Sklada za narodne in etnične manjšine. Kuratorij sklada je v letu 1993 prejel 1800 natečajev, iz teh je odobril denarno podporo 1050-im. Podelil je približno 94 milijonov forintov. Kuratorij je razpisal splošne in namenske natečaje. (Med namenskimi so bili natečaji za šolstvo, kulturo, etnografijo itd.) Sklad bo deloval tudi letos. Prvi rok za splošne natečaje je 4. februar. Razpis novih natečajev je pričakovati meseca maja.«

V rubriki NAŠE VESNICE je Irena Barber etak predstavila Dolenji Senik: »Porabje, pravimo gnesden našim vasnicam. Popravom je pa tak, ka blüzi Rabe je Dolenji Senik, Sakalauvci pa Slovenska ves. Dolenji Senik je ta ves, gde reka Raba staupi na Vogrsko. Ves najdemo od Varaša (Monoštra) 7 kilometrov. Če smo obrnjeni proto Gorenjoga Senika, te je Dolenji Senik od Rabe na lejvo zozidani v dolinaj pa po mali bregaj. 1387. leta so Senik zvali za Zelnuk. V XVIII. stoletji so pa ves zvali za Alsó SzüInök, sledi pa za Alsó Szölnek. Po nemškom jeziki Unterzemming, Zening, slovenski pa Sinik. Gda so Vaugri vogrsko državo ustanovili, te so na Seniki navekša Slovenci živeli, dapa te so že v vesi živeli Nemci tü. Törki so strašno zaničanje naprajli v vesi, etak po njini cajtaj so v ves vse več Nemcov pa Vaugrov prpelali.

Ves je stala z ednoga marofa, steroga gospaud je bila držina Batthyány. Plebanijo je Terezija Batthyány ustanovila (alapította) 1821. leta. Pred tistim je lüstvo v edno malo kapelo ojdlo k meši. V tauj kapeli je bio eden Marijin spomenik. Nej dugo po tistim, gda so že cerkev zozidali, so te spomenik blüzi cirkvi gorpostavili pa so ga 1938. leta gorposvečali. Gnesden tü na taujoj mesti stoji. Gnešnjo cerkev je grof Alajos Batthyány dau zozidati 1815-16. leta. Na sprauti cirkvi, blüzi pauti stoji svetoga Florjana spomenik. Spomenik je eden človek z Dolenjoga Senika, po imeni Miklóš Žido dao postaviti. Držina, žlata gnesden tüj živejo, skrb majo spomenik, kaulak njega so rauže vsigdar friške. Blüzi cirkvi stoji spomenik, gde so gornapisani vsi tisti, ki so v bojnaj spadnili. Ves je mejla več pristav (tanya). Gnes edna eške geste, k šteroj blüzi je bila edna hirašnja pristava, pristava Götz. Kak smo že pisali, na Dolenjom Seniki tečé Raba. Ves ma eške dva potoka, Seniški potok pa Čelin potok. Pred bojnov je blüzi Rabe bio eden

"MRSKI" - TISOČ LET STARA BESEDA

KA JE GNESDEN MODERNO

Porabje, 27. januarja 1994

gospaud Guttmann, ki je žago emo. Tüj na Rabi eden leseni maust pela taprejk v gnešnjo Austrijo v ves Maugdince. Guttmann je tüj emo eden mlin. Te mlin je gnauksvejta tü grofovski bio.

Lüdje tüj zemlau delajo, maro držijo, Zvün toga pa sad pauvajo. Inda svejta so prej tüj dosta grauzdja tü pauvali, po nistarnim je zatok dobila po vogrskom ves ime Szölnök, ka je prej pred tistim Szöllök bila. Kak smo že pisali, skurok skauz so v vesi vküp živeli Slovenje, Nemci pa Vaugri. Sledkar so eške Ciganji tü prišli v ves, pa gnesden so nistarni tüj. Lüdje so sé poštüvali, eden drugoga gezik spoznali, eden drugoga kulturo prejkvzeli. V vesi je dosta lejpi šeg bilau, pa so lüdje dosta šatringe vörvali. Bojne so dosta škaudile tauj vesi. Tak prva, sploj pa druga bojna je na nikoj djala ves. Po drügoj bojni je nej sreča bila biti Nemec, pa ranč tak nej Slovenec. Nemce so tavö odpelali na Nemško, tak so naprajli z nistarnimi Slovencami tü. 1956. je dosta lüdi odišlo z vesi. Od 56. leta naprej je več gorenjeseniški držin prišlo na Dolenji Senik. Po 60. lejtaj je ves pa začnila sapo gemati. Lüdje so prišli v Varaš v fabritje, doma so zatok - če rejsan nej na veltja - dapa gazdije tü delali. Dosta je njim zadejvo draut (granica), šteroga so skurok na srejda po vesi potegnili, dapa zatok je že baukše bilau. Tisto bogastvo je pa nej nazaj prišlo, ka je gnauksvejta Senik emo.

Puno majstrov je bilau v vesi, krčme, baute, mesarnica, žaga, mlin pa tak tadala. Ves je lejpa. Doline, mali bregovi, Raba pa potoki, lejpe gauštje pa njive, travniki se menjavajo. Lüstvo si je hiše vred vzelo, dosta lejpi nauvi hiš se je zozidalo. Če si naprej mislimo, leko našo ves ponüjamo za turiste, za tiste, steri radi majo lejpe, čüdovite krajine. Naša ves je takša.«

LEJPA PESEM JE DUPLIČNA MOLITEV. Pod tem naslovom je Vera Gašpar pisala o tom, kak so se na drügo januarsko nedelo gorenjeseniški pevci odpelali v Dolence. »V dvanajstoj vöri, gda so zazvonili, je autobus naš pevski zbor pelo prek Hodoša v Dolence na božični koncert. Okauli pou dvej smo prišli v tau lejpo ves. Pri cerkvi so nas čakali g. župnik pa veščani. Pozdravili smo se, poglednili cerkev, zmolili Boga, zato, ka so naši starci večkrat pravili, če si v kakšnoj cerkvi prvič, leko kaj prosiš v dober namen. Po kratki vaji se je začno koncert. Nastaupili so mešani, deklički pa otroški pevski zbor od Grada, pevski zbor iz Dolejnec, mešani zbor in moški kvartet iz Martinja pa naš zbor z Gorenjoga Sinika. Na konci smo vsi zamaj spopejvali pesem Sveta nauč. Vsi zbori so lepau peli, posebno so bili Ijubki oni mali od Grada. Mi smo bili navdušeni (lelkesek). Zatoga volo, ka smo prvič bili pozvani na božični koncert v Slovenijo. Po koncertu so nas gospaud župnik povabili na »okrepitev« v gasilski dom. Dugo smo se nej mogli miditi, ka smo bili pozvani k Gradi tö. Do Grada se je pelau z nami graški župnik gospaud Kühar. Pokazali so nam vesnice, gde smo se skoz pelali, pokazali staro železniško progo pa kaj smešnoga vcüjdali. Okauli pete vöre smo prišli v Grad, žau je že kmica bila, tak smo nej dosti vidli z vési pa okolice. Poglednili smo si cerkev, štera je preveč lejpa, g. župnik so nam razlagali o cerkvi. Za spomin smo dobili lejpe kejpece od graške Marije. Naš nastop je biu v cerkvi. Videti je bilau, da so bili vsi navzauči zadovoljni. Našomi zbori se je zavalo cerkveni odbor in g. Kühar, senički župan se je pa zavalo za povabilo. Takrat mi je prišla na pamet moja draga prababica, štera mi je nej ednok povedala, ka je lejpa pesem duplična molitev, s pesmijo tö leko vališ Boga. Hvala vam, ki ste nas povabili.«

Vküppobrala Silva Eöry

Porabske litere

Napisali so naši lidgé

Lani ste večkrat leko šteli v naši novinaj razpis (pályázat) Porabske litere, steroga je drugo paut vöspisalo Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja. V njem smo nagučavali lidi, naj se njim ne vnauža napisati svoje misli, svoje štorije ali pesmi v slovenskoj rejči, leko tau napravijo v našoj domanjoj rejči ali pa v knjižnoj slovenskoj rejči. Tisti, steri so se potrüdili, so svoje nagrade (díj) dobili lani decembra na lejpom, svetešnjom programi v Slovenskom daumi v Varaši. K nagradi pa cujsliši tau tö, ka se njina literarna dela notradejejo v novine Porabje, aj je leko vseveč lidi taprešte.

V tej številki leko preštete življenjsko zgodbo, stero je napisala Marijana Sukič. Žirija se je odločila, da ji za pripoved prisodi drugo mesto. Marijani v imeni uredništva gratulejramo, vam, dragi bralci, pa želejmo fanj štenjé!

Méca, prinesla sem ti Emo!

Mati so nemirno pogledüvali prauti vesi. Gé pa ojdi botra s tejm malim detetom, so si mislili. Vej pa ga je že po obödi odpelala s kočüjom v Števanovce na farof, ka bi ga gospaud krstili. Zdaj se pa že mrači. Istina, ka smo apriliša pa so dnevi eške kratki. Pa dun, zdaj bi že mogli doma biti, vej pa dva konja krepko vlečeta kočü pa snega tö nejga tak dosta. Vejndrik se nej kakša nesreča zgodila, so brodili.

Mati so pred kakšnim kednom porodili sedmo dejte. Težko so rodili, so že štirideset lejt bili stari. Najbole nji je pa tau bolelo, gda so vidli, ka so oče čemerasti. Gda njim je veška baba pravla, ka se je pá dekličina narodila, so v čemeraj v künji zgrabili svojo pipo, krepko zaloputnili z dveri pa odišli tavö na dvor. Mati so vedli, ka do se kesnej pomirili, vej so pa nej lagvi človek, samo nagle čemeri. Če so si pa tak fejst želeli meti sina, steri bi tadale neso njino ménje.

Prvi dvej čeri sta se narodili eške v Merki. Mati so ta odišli z Dolenjoga Senika, oča so prišli iz Sakalauvec. Doma v »starom kraji«, kak so svojomi daumi gučali Slovenci, steri so v Merko odišli z vüpanjom, ka se njim tam nede trbelo telko mantrati za vsakdanešnji krü, sta se nej poznala. Spoznala sta se tam prejk velke vode pa sta se tam oženila. Prvo čer sta krstila za Ano, druga je gratala Marija. Zdaj sta obadvej v Meriki. Gda sta gorazrasle, sta tanazaj šle brezi problemov, vej sta pa bile meriške »citizen«. Ta menkša je zdaj že gvüšno rodila, tak je pisala v zadnjom pismi, ka je kusta, dapa pisma iz Merike dugo ojdijo.

Tretja se je rodila že doma v starom kraji, vej sta pa par lejt po völkoj bojni domau prišla. Oča so betežni gratali, berbejrge so tam venej tö dosta koštali. Pa po istini povedano, sta si obadva želejla nazaj domau. Tretja je pri krsti dobila ime Terezija. Rejzi ji gučijo doma pa v vesi. Je že cejla dejkla, šestnajset lejt stara, odpravla se na delo v Dajčland. Vejndrik do go za tolmačkinjo meli, vüpajo mati, ka dobro guči nemški. Onadva z očom – če rejsan sta znala slovenski, vogrski pa malo engliški tö – sta med sebov največkrat nemški gučala, etak so se mlajši tö navčili. Mati so bili Nemica z Dolenjoga Senika.

Štrta, Lujza, je bila najlepša. S sejrimi kodrastimi vlasami, s sivimi očami je bila kak mali angel. Vejndrik zato go je Baug sto pri sebi meti. Mrla je pri šestoj leti. V krajini so mlajši betežali zavolo difterije, mrla sta dva deteta, školnika sin na Dolenjom Seniki pa njina Lujza, za stero so mati prevnaugo skunz pistili.

Peta je bila krščena za Elizabeto, dapa v držini so jo zvali za Elzo. Zdaj je že osem lejt stara, je krepka, zdrava dekličina. Mora že delati kaulak rama pa pomagati v künji. Etak zdaj tö ona ma skrb na šesto hčer, stera je že skurok dvej leta stara. Margit se je trno mala narodila, zato so pa mati dugo meli svejčo nalečeno pri njenoj posteli. Dapa nej se je njala, vsigdar je trša gratala, zdaj je pa lagva kak toča. Mati so nej računali na sedmo dejte, zatok nji je, gda so pri skurok štirideseti lejtaj zanosili, bilau malo sram. Težka nosečnost je bila, tejlo je že ponücano bilau pa delati je tö krepko trbelo. Po deveti mejsecaj so porodili sedmo hčer. Pred tejm, ka bi rodili, so se z očom zgučali, ka če de sin, de Jožef kak oče, steri o deklinski ménjaj sploj nej sto čüti. Mati so si naskrivoma zatok dosta mislili, kakšno ménje naj dejte dobi, če de hči. Te njim je napamet prišlo, ka na Dolenjom Seniki nejdaleč od njine rojstne hiše ma ena držina hčer Hermino. Tau ménje se njim je vidlo, zatok so botrej pravli, naj sedma hči bau Hermina.

Skurok je že kmica bila, gda so mati čüli, ka konjski kopiti rogačajo prejk po mostej, po sterom je vodila paut do njine iže na konci vesi. Brž so na podaukna leteli, vej so si pa mislili, ka mora njina Hermina zdaj že trno lačna biti. Kočü se je stavo, boter je brž z njega skočo pa pomago botri z detetom dolastaupiti. Mati so vidli, ka je botra dobre vole, malo go celau zanaša. Po tom so že vedli, ka se je botrina nej samo na farofi stavila, svoj süji gunt je gvüšno zmočila v Varaši pri Šableri že ta po pauti, po krstitkaj pa se je šikalo staupiti v števanovsko krčmau.

Mati so naglo k botri staupili pa njej dejte z rauk vzeli. Botra je z mautnimi očami poglednila mater, rejč se njej je stavlala, gda je začnila gučati: »Méca, ka si mi ti pravla, kakšno ménje naj tau dejte dobi? Na kakšno ménje naj ga dam krstiti? Vejš, pozabila sem. Gda so me gospaud župnik pitali, mi je nej na pamet prišlo. Etak sem ti pa prinesla Emo,« se njej je kucnilo, gda je staupila za materdjov, steri so dejte odnesli v toplo künjo.

****

****

Tak je gratala moja mama namesto Hermine Ema ali po vogrskom pravopisi Emma. Rek pravi: Nomen est omen. S tejm ménjom je živela 83 lejt pa z njim zadovolna bila. Leko, ka če bi go krstili za Hermino, bi bijo njeni žitek ovakšen? Sto vej?

Marijana Sukič

... DO MADŽARSKE

Ali bodo avtobusni prevozniki spet stavkali?

Avtobusni prevozniki so decembra lani na pobudo in v organizaciji sindikata Solidarnost dva dneva stavkali, saj niso bili zadovoljni s potekom pogajanj o letošnjih plačah. Njihov delodajalec – zaprta družba Volán – jim je namreč ponudil od 6- do 8-odstotni dvig plače, medtem ko je sindikat zahteval vsaj 25-odstotno povišanje plač. Delodajalec meni, da stavka ni dosegla cilja, saj naj bi se je udeležilo le 14 odstotkov avtobusnih prevoznikov. Sindikat trdi, da se je s cilji stavke strinjalo vsaj 60 odstotkov zaposlenih šoferjev. Sindikat zdaj zbira podpise, konkretno ga namreč zanima, koliko zaposlenih se istoveti z novo stavko v januarju. Volán ima 10400 zaposlenih prevoznikov, predsednik sindikata pravi, da bodo novo stavko organizirali le, če se bo z njo strinjalo vsaj 60 odstotkov zaposlenih, ki bodo to potrdili tudi s svojimi podpisi. V kolikor je večina zaposlenih zadovoljna s plačo, stavke – ki jo sindikat načrtuje za 28. in 29. januar – ne bo, je dodal predsednik sindikata. Pogajanja z delodajalcem naj bi se nadaljevala 15. januarja, po informacijah sindikata naj bi jim že ponudil od 8- do 10-odstotni dvig plače, toda sindikat bo vztrajal pri 25 odstotkih.

Nogometaš Dominik Szoboszlai športnik leta

Prejšnji ponedeljek so v budimpeštanski Operi podelili nagrade za športnike leta, ki so jih izbrali športni novinarji. Častna gosta na slavnostni prireditvi sta bila nogometaš Fabio Cannavaro in svetovni rekorder v skoku v višino Javier Sotomayor. Športnica leta je postala jadralka Mária Érdi, ki trenutno tekmuje v Južni Ameriki, zato se proslave ni udeležila. Športnik leta je postal nogometaš, kapetan madžarske reprezentance Dominik Szoboszlai, ki trenutno igra v Liverpoolu. Za trenerja leta so novinarji izbrali Marca Rossija, selektorja madžarske nogometne reprezentance. Ta je postala tudi najboljša ekipa leta 2023.

STARA ŠEGA

Prvin je na den nauvoga leta šega bila en mali, s pantlikami okinčani krispan gora na stüdenec zvezati ali zacvekati. Tau so zato delali, naj stüdenec cejlo leto zavole vode ma kak za lüstvo, tak za živali. Ranč tak kak gnesden, prvin je voda tö velko vrejdnost mejla, vejn še vekšo kak zdaj. Te je nej bilau vodovoda, če je stüdenec vöposeno, te je velka nevola bila. Tau se je največkrat po brgaj zgaudilo, gda je velka süča bila. Tašoga reda so s kantlami v rokej šli v dolino po vodau, maro so pa k vretini, gde je še bila voda, gonili napajat. Od te stare šege sem zdaj Agi Hanžek spitavo z Gorejnjoga Senika. Kak se ona spominja na tiste čase, gda so korine klali na stüdence.

- Agi, tau staro nauvoletno šego, ka korine vežejo na stüdence, še držijo na Gorejnjom Seniki?

»Prvin je tau šega bila, gda sem ge še doma bila pri starišaj, mi smo na Nauvo leto en mali krispan vsekli pa smo te vsefele pantlike zvezali na tau drejvo. Tau so zato delali, aj vö ne posene stüdenec, aj cejlo leto majo vodau. Tau so na Nauvo leto naredli pa cejlak do trej kralovoga je tau vanej na stüdenci bilau. Te je še pri vsakšom rami biu stüdenec, vsikši na svoj stüdenec naredo tau korino. Zdaj že dosta stüdencov nega, še menje je tisti, stere še nücajo, tak ka na Nauvo leto v vesi že nej videti, ka bi korine bile na stüdenci. Drügo pa tau, ka tej mladi že ranč ne vejo te stare šege, ka te korine pomenijo. Te stare šege se pomalek tapozabijo, ranč tak kak goščice lüpanje. Zato, ka zdaj se že vse samo taše sadijo, stere nej trbej lüpati. Pa ovak tö dosta vse se pozabi, kak šege tak vse drügo, ka je prvin bilau, zdaj pa že nega.«

Agi Hanžek iz kukarčnoga lupinja tö pleté.

- Pri vas doma je bilau tašo, ka je stüdenec vöposeno?

»Pri nas doma nikdar nej, naš stüdenec je štirinajset mejterov globoki biu pa sir dobro mrzlo vodau emo. Depa v vesi v več mejstaj, najbola na brgaj se je tašo zgaudilo, tašoga reda so krave na mlaki napajali, za künjo sebi so pa z drügoga stüdenca prinesli vodau.«

- Gde ste meli znautra v rami vodau, ka ste pili?

»Prvin je pri vsikšom rami bila taša mala stolica za dvej kantli, paulak pri kantli pa še eden strünčnjek ali posanca, s sterim so si vodau grabili. Vleti, gda je fejst vrauče bilau, te smo kantlo vöpotegnili s stüdenca pa te s tistoga smo mrzlo vodau vöpili.«

- Poleti ste nücali stüdenec tak kak hladilnik?

»Najbola te, gda je fejst vrauče bila, gda smo žetvo delali, te smo večkrat palinko djali v kantlo pa smo go dola v stüdenec pistili, aj se razladi. Bilau ka smo na žetvo sküjali süje slive pa djabke kak kakšni kompot pa te smo tau v stüdenci hladili.«

- Vi doma zdaj mate stüdenec?

»Mi še mamo enga na kolau, mi živini vse od tistec vögonimo vodau. Te je samo šest mejterov globki, te nejma tak dobro vodau kak steri so globši, depa za živino je dober.«

Vodau v kantlo lejva mauž od Agi, Lali Hanžek.

- Prvin je dosta taši vretin bilau, stere so vö iz brega tekle, stere so nej bile globoke. Tü na Seniki mate še taše vretine?

»Gestejo še gnesden, tam gor kak je Kularska graba, mi tam mamo grünt, tam je še vretina. Ta vretina tak vö iz brega teče, ma eden žlejb napravleno pa tam si leko naleki zagrabi vodau tisti, steri piti šké. Steri tam živejo, tisti od te Kularske grabe majo vodau, po cevaj dvejstau mejterov teče dola do ramov ta voda iz vretine. Ta vretina je tak močna, ka napona teče. Kak je Tromejnik, tam v Barkonji je tö bila edna vretina, samo što vej, ka je zdaj tam. Prvin gda so delali, so iz tej vretin pili, vredi so je meli, depa zdaj je že niške ne nüca, mladi pa sploj ne vejo, gde so.«

Iz tauga stüdenca na kolau samo polejvajo.

- Prvin je vsikša ves mejla mojstre, steri so stüdence kopali. Tak je tau bilau, mislim, na Gorejnjom Seniki tö, nej?

»Bilau je več taši pri nas v vesi tö, Ižak, Rogan, Inšbrug, steri so stüdence kopali, tau je nej boječo lüstvo bilau. Dostakrat so tak kopali, ka so betonske cevi samo te dolapistili, gda so zgotauvili, dočas so brezi vsega bili, gdakoli bi se zemla nanjé leko porüšila. Istina, Rogan, on je tak te mrau, gda so stüdenec kopali. Pod zemlauv delati je nej šala, tau je nevarna maštarija bila.«

- Tü pri vas, gde ste zdaj doma, ste kopali stüdenec?

»Mi dva stüdenca mamo, v prvom stüdenci je malo vode bilau pa te sva z možaum tak brodila, ka dava še enga skopati. Štirnajset mejterov globoko so dolaskopali, prvi sedem mejterov je trdo bilau, ülinca je bila. Drügi sedem mejterov, cejlak do štirnajset mejterov globoko, samo pejsek. Tau je taši pejsek biu, ka od tec so ga krajvozili tisti, steri so zidali. Najvekša baja je tau bila, ka samo štirnajset mejterov globoko so leko šli, potejm so na niši plin prileteli pa so tadale nej mogli kopati, zato ka nji je sapilo. Zavolo toga, ka vodé v tej globini še nej bilau, stüdenec smo mogli nazaj zakopati.«

- Ka ste potejm delali?

»Drügoga smo kopali. Gda so do sedem mejterov skopali, prišla je vretina, samo potistim že pa začno pejsek pridti, pa te so več nej vüpali tadale kopati, nej ka bi tak zopodli kak s prvim stüdencom. Tisti, steri dobro vretino majo pa dobro vodau, oni velko vrejdnost majo, zato ka brezi vode nega življenja. Vejn ranč zavolo toga je ta šega nastala, ka so na Nauvo leto korine dejvali na stüdence.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Naša paut po slovenski krajini, stera se po varaši Trst Tržaški kras zové, se eške nede tak brž zgotovila. Kak bi pa aj ovak bilau, če pa nas v toj trno staroj slovenskoj krajini eške telko pripovejsti čaka. V krajini, stera je gnes v državi Italiji, depa velki slovenski karakter ma. Na toj pauti skauzi čas se v krčmi Buffet de Pepi stavimo. Pravijo, ka recepti za mesau na talejraj so se nej dosta vöminili, skur takši so kak se je 130 lejt nazaj küjalo.

Tomažiči

so trno stara pa poznana držina, stera svoje korenje iz Trsta ma. Gda od krčme »Pri Pepiji« pripovejdamo, najprva nas ménje do možaka Josipa Pepija Tomažiča pripela. Tau je eške v časi monarhije bilau, gda je krajino skrak maurdja Beč prejk emo. Pepi je s krajine Brkini v Trst prišo, njegva žena Marija Colja je z ene trno male vesi Škrbina doma bila. Kak Brkine tak ves Škrbina gnes v Sloveniji najdemo, depa vcejlak skrak gnešnje talanske granice. Leta 1914 sta se v Trsti zdavala, brž z delom začnola. Morala sta dobro delati, ka držina je vse bole bogata bila. V centri Trsta sta krčmo mejla, mora tak biti, ka dobre pejneze njima je prislužila. Zato, ka leta 1934 sta si v Trsti eške svojo vilo zozidala. Pa tau že v tistom časi, gda so talanski fašisti na velke Slovence preganjali, v zatvoraj mantrali pa na velke vmarjali tö. Depa, gnauk se je vse vöminilo. Do držinske tragedije je prišlo, ka Tomažiči so Slovenci bili pa ostanoli tö. Pa nej samo tau, na velke so prauti fašistom glave gor zdigavali. Gvüšno, ka najprva bole ilegalno, po tejm pa vse bole na glas pa s pükšo v rokej. Prvi iz držine je smrti v oči Pinko Tomažič pogledno.

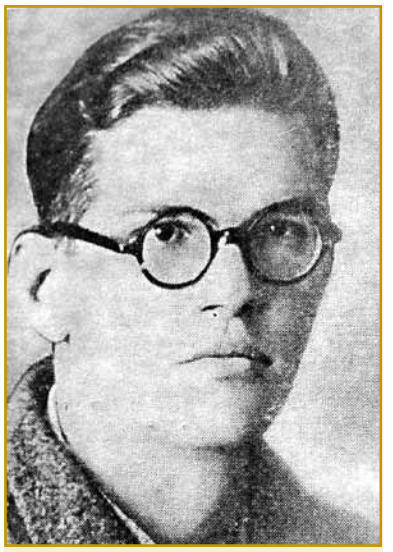

Pinko Tomažič je v viske šaule ojdo, za ekonomista je študejro. Depa že kak mladi si je obečo, ka fašiste na nikoj trbej djasti. S tejm svojim delom je cejli čas po robej življenja ojdo. Kuman 20 lejt star je iz Trsta mogo v Jugoslavijo vujti, ka ga ne bi zgrabili.

Ta fotografija nam pripovejda, kak je Pinko gnes popularen gé. Nekak tak bi njegve rejči v domanjo rejč obrnauli: Če so nam svobodo vkraj vzeli, nam naute ne morejo vkraj vzeti. Eške bole do nas dojklačili, bole mo mogli spejvati! Pinko od domanje naute pripovejda. Ranč una je vsigdar Slovence spod fašistov gordržala. Na fotografiji se leko vidi, ka gnako v talanskoj rejči piše. Ja, Pinko Tomažič za talanske antifašiste tö za velkoga človeka vala.

Pinko Tomažič za slovenskoga mantrnika v sloveskoj krajini na Talanskom vala. Nej pa nej se je škeu talanskim fašistom pokoriti. Nej samo gnauk je njivim perauvnim rokam vujšo, dokejč so ga nej zaodili. Leta 1940 je Pinko skrak Trsta prve akcije začno organizejrati. Za pravo gverilo je šlau, s pükšami pa bombami so škeli na fašiste iti. Prva pa je do toga prišlo, so je zaodili. 300 Slovencov so nutzaprli. Po tejm so je 60 na birovijo odagnali. Pinkona pa eške štiri njegve pajdaše so na smrt osaudili. Že na drugi den po tejm so streldjeni bili. Depa, nejso tau samo tak naprajli. Više Trsta na brgej slovenska ves Opčine stogi. Slovence je trbelo postrašiti, ka bi nej na »norije« brodili pa prauti fašistom delal. Vsej pet so je tagor odpelali pa na Opčinaj so Pinko Tomažič, Josip Vadnal, Simon Kos, Viktor Bobek pa Ivan Ivačič 15. decembra leta 1941 svoja mlada življenja zgotovili. Pinko Tomažič je trno rad piso. Za njim je nej dosta ostanolo, zvekšoga so fašisti vse, ka je po njem »sago melo«, tazaköjrili. Gnes njegve najbole poznane verze vsi iz krajine poznajo.

Od Pinkona smrt je prva bila v cejloj držinskoj tragediji. Trbej prajti, ka krčma Pepina Tomažiča je tadale delala. Fašisti so pa velko brigo meli, ka se v njoj godi. Na gesen leta 1943 Italija kapitulejra, Mussolinija zaženéjo, z njim pa fašisti kak organizejrana vojska tö raznok spadne. Ka so Talani zmejs med bojno okupirali, krajino Hitlerovi generali prejkvzemejo. Tak Trst pa cejla krajina kaulak njega tö pod tretji rajh spadne. Tri leta za Pinkonom s svejta sestra Danica odide.

Od tistoga tragičnoga dneva v rami na cesti Rossetti 31 v Trsti eške gnesden se na velke pripovejda, se spitava, ka se je zaprav zgodilo. Gvüšno je tau, ka skrak Brede pa Stankona je eške dr. Drago Zajc bujti biu.

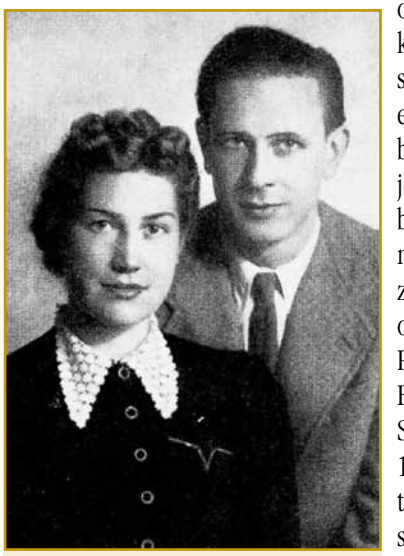

Danica Tomažič se je z dr. Stankom Vukom oženila, oba na fotografiji leko vidimo, velkiva antifašista sta bila. Oba so zavolo toga dela fašisti nutzaprli. Oba sta 10. marca 1944 vküper bujtiva bila. Danica je 25 lejt stara bila, dr. Vuk pa pri 31 lejtaj je mogo s svejta oditi.

Gvüšno je tau tö, ka vsi trge so škeli k slovenskim partizanom oditi, v Trsti bi je bole brž leko zgrabili. Pri partizanaj bi se leko tadale prauti nenškim nacistom bojnali. Gnes se od nji smrt eške vsigdar za politično bojnanje nüca. Niške za istino ne vej, sto je na nji strejlo, sto je tau zapovedo. Nisterni pravijo, ka slovenski komunisti so prste zmejs meli. Drugi tomi ne dajo valati, ka tau se gvüšno nej zgodilo, ka se je nej moglo zgoditi. Najbole čedni so tisti tretji, steri pravijo, aj se mrtve na mejri nja. Živiva sta samo še ata pa mama Tomažič ostanola. Eno leto po čerki Danici pa štiri lejta po sini Pinkoni so engleški eropalni na Nemce bombe doj lücali. Nesreča se je zgodila, eden falat bombe je krčmara pa od njega ato Josipa Pepina zaodo. Na mesti je mrtev ostano.

Po konci bojne je mama Ema krčmau prejkvzela. Skur do svoje smrti, leta 1981 je v njoj delala, vertinja je bila. Po tejm pa se je vse vöminilo. Nikoga nej bilau, ka bi erbijo prejkvzeu. Varaš Trst je krčmau za sebe vzeu, po tejm pa je bila odana. Gnes v krčmej Buffeto de Pepi več niške po slovenski ne guči. Samo eške ménje na prvoga verta Josipa Pepina Tomažiča spominja. Ka pa njiva velka vila, ka se je z njau zgodilo?

Tak je držina Tomažič indasvejta vögledala. Po bojni je samo mama Ema živa ostanola. Njau na lejvom kraji fotografije vidimo, na pravom pa ata Josip Pepi stodji. Zmejs med njima mladiva Pinko pa Danica v objektiv gledata.

(Kejp na 1. strani: Vilo Tomažič v Trsti je Republika Slovenija dojküpila. Gnes v njem slovenski generalni konzulat dela. S tejm spomin na tau držino tadale živé pa v vili se tadale slovenski guči.)

Miki Roš

SPREHOD PO PRETEKLIH STOTIH LETIH

Podobno kot na začetku lanskega leta se tudi tokrat podajmo na nevsakdanje popotovanje v času. Iz preteklih stotih let izberimo tiste letnice, ki imajo letos okrogli jubilej, in izluščimo nekaj utrinkov, ki so bili za ta leta še posebno značilni za Slovenijo in Madžarsko.

Začnimo takoj z letom **1924**, ko je pretežni del Slovencev živel v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kot predstavnik te državne tvorbe je slovenski telovadec Leon Štukelj osvojil svoji prvi zlati olimpijski medalji, in sicer v mnogoboju in na drogu. Istega leta je bila z namenom izdajanja slovenskega verskega tiska ustanovljena Mohorjeva družba v Gorici pod italijansko oblastjo. Maja 1924 so v Budimpešti odprli Madžarsko narodno banko, ki je po razpadu avstro-ogrske monarhije stabilizirala razvrednoteno valuto krono. S posredovanjem Društva narodov so Anglija, Francija in Italija začele nakazovati posojilo, narodna banka pa je dve leti kasneje uvedla novo valuto pengő.

Konec marca **1934** je na novi stometrski skakalnici v Planici potekalo prvo tekmovanje v smučarskih skokih, kraj si je v zadnjih stotih letih sedemkrat lastil svetovni rekord v smučarskih poletih. Istega leta je začel izhajati katoliški študentski list Straža v viharju, ki je dijaštvo opozarjal na nevarnosti komunizma.

Februarja 1934 je Madžarska vzpostavila diplomatske stike s Sovjetsko zvezo, v Rimu pa so marca podpisali madžarsko-italijansko-avstrijski sporazum, ki je trge obeh partnerskih držav odprl za madžarske kmetijske izdelke. Decembra so v kinematografih začeli vrteti filmsko uspešnico z naslovom Meseautó (Pravljični avto).

Leta **1944** so na slovenskem ozemlju še potekali spopadi v drugi svetovni vojni. Maja je nastala varnostno-obveščevalna služba Jugoslavije z nazivom Oddelek za zaščito ljudstva (OZNA), pred vojno izvoljeni slovenski politični predstavniki pa so oktobra ustanovili Narodni odbor za Slovenijo.

Kateri dogodki so zaznamovali Slovence in Madžare v preteklem stoletju?

19. marca so Madžarsko okupirale nemške enote, čez dva meseca pa so začeli Jude zapirati v gete in jih pozneje pošiljati v koncentracijska taborišča. Avgusta je sovjetska armada vstopila na ozemlje države. Regentu Miklósu Horthyju je oktobra spodletel poskus izstopa iz vojne, oblast so prevzeli skrajni desničarski puščičarji (nyilasok).

Oktobra **1954** so bile oči Slovencev uperjene v Svobodno tržaško ozemlje, ki je bilo z londonskim sporazumom tedaj razdeljeno med Italijo in Jugoslavijo – Trst je pripadel prvi. V Kidričevem (kraj je bil leto prej poimenovan po revolucionarju Borisu Kidriču) je začela obratovati Tovarna glinice in aluminija.

Na Madžarskem so nekdanjega vodjo državne varnosti Gáborja Pétra marca obsodili na smrt, kasnejšega komunističnega voditelja Jánosa Kádárja pa so izpustili iz ječe. Julija je madžarska reprezentanca izgubila tekmo za svetovno prvenstvo proti Zahodni Nemčiji, v Budimpešti so bili zato ulični nemiri.

Leta **1964** je v Sloveniji po štiriletnem delovanju prenehala izhajati družbena revija Perspektive, ki je bila – skupaj s predhodnico Revijo 57 – trn v peti vladajoči partiji. V Trstu so po načrtih arhitekta Eda Mihovca končali gradnjo Kulturega doma, kjer še danes deluje Slovensko stalno gledališče.

Za prebivalce Madžarske so istega leta pogoji potovanja postali lažji: v Bolgarijo so lahko od tedaj potovali brez vizuma, na Poljsko pa celo brez potnega lista. Sveti sedež in Madžarska sta se dogovorila o ureditvi položaja Rimskokatoliške cerkve, novembra pa so v Budimpešti namenu predali novi Elizabetin most.

Februarja **1974** je bila sprejeta zadnja slovenska republiška ustava v Jugoslaviji, ki je med drugim zagotovila pravico do samoodločbe in odcepitve. V istem letu je nastala tudi zvezna ustava, ki je Jugoslavijo opredeljevala kot zvezno republiko enakopravnih narodov in narodnosti. V obeh ustavah si je Zveza komunistov še naprej zagotovila politični monopol.

Na Madžarskem je imela velik odmev julijska železniška nesreča na progi med Budimpešto in Vácem, v kateri sta življenje izgubili dve osebi, ranjencev pa je bilo osemdeset. Septembra istega leta so madžarski državljani doživeli pravi šok: cena bencina se je dvignila za 40, cena kuriv pa za 25 odstotkov.

V Sloveniji je do konca leta **1984** veljal predpis, da je moral lastnik veljavnega potnega lista za vsak prehod meje plačati visoko takso. Čeprav so mu le-to čez leto dni vrnili, je ureditev povzročila veliko nezadovoljstvo. Istega leta je izšla zbirka pesmi Franceta Balantiča, ki so jih oblasti prej odločno zavračale.

Leta 1984 so na Madžarskem ukinili okraje, ki so jih nato s 1. januarjem 2013 spet uvedli. Na koncu aprila so v Budimpešti predali namenu veleblagovnico Skála Metró. Njena gradnja je potekala s tehnologijo na svetovni ravni, trgovino je dnevno obiskalo po trideset tisoč ljudi.

Decembra **1994** je bila Teritorialna obramba (TO) Republike Slovenije preoblikovana v Slovensko vojsko. V desetdnevni vojni leta 1991 se je TO odlično izkazala, ob podpisu Brionske deklaracije je imela pod nadzorom celotno ozemlje Slovenije. Že leta 1992 je Teološka fakulteta spet postala enakopravna članica Univerze v Ljubljani, dve leti kasneje pa še v Mariboru.

Na Madžarskem so maja 1994 potekale parlamentarne volitve, na katerih si je 54 odstotkov poslanskih sedežev pridobila Madžarska socialistična stranka. V Budimpešti so junija simbolično znova pokopali ostanke Istvána Bethlena, dolgoletnega predsednika madžarske vlade med obema svetovnima vojnama.

Marca **2004** je bila Slovenija sprejeta v zavezništvo Nato, 1. maja pa je postala polnopravna članica Evropske unije. Aprila se je referenduma o »izbrisanih« – priseljencih iz nekdanjih jugoslovanskih republik brez statusa stalnega prebivališča – udeležilo le okoli 30 odstotkov volilnih upravičencev, zato je bila ureditev njihovega pravnega položaja znova odložena.

S 1. majem je polnopravna članica EU postala tudi Madžarska, ki je bila takrat že pet let članica Nata. Novembra istega leta je parlament ukinil obvezno služenje vojaškega roka, decembra pa je zaradi nizke udeležbe ostal neuspešen referendum o prepovedi privatizacije bolnišnic in možnosti dodeljevanja madžarskega državljanstva zamejskih Madžarov.

V letih od **2012** do **2014** so v slovenskih mestih potekali množični protesti, ki so se začeli v Mariboru. Val protestov ni imel enotnega vodstva, organizirani so bili predvsem s pomočjo spletnih socialnih omrežij. Dogodki so prerasli okvire nezadovoljstva nad lokalno oblastjo, protestniki so zahtevali odstop vseh predstavnikov politične in gospodarske elite, obtoženih korupcije.

V Budimpešti so marca predali namenu predali prvi odsek podzemne linije M4, ki danes povezuje železniško postajo Kelenföld z Vzhodnim kolodvorom. Istega meseca so pred javnostjo odprli Kossuthov trg, ploščad pred madžarskim parlamentom so vrnili v stanje pred nemško okupacijo države leta 1944.

Zdaj je za nami že leto 2023, ki je bilo zaznamovano z rusko-ukrajinskim spopadom in kasnejšo krizo na Bližnjem vzhodu. Ti dejavniki bodo tudi naprej odločilno vplivali na našo prihodnost, zato si lahko le s skromnim upanjem želimo, da bi bilo prihodnjih sto let nekoliko mirnejših, kot je bilo tistih sto za nami.

-dm-

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	PTIČ	RAZGRADITEV, DEKOMPOZICIJA	ILOVICA	MAŠČOBA OKOLI LEDVIC	SREDSTVO, KI POVZROČA OMAMO	HEROJ	SREDNJE VELIK OPEL
				PROSTOR, OBRNJEN PROTI SONCU							
				SKUPEK ŽIVČNIH CELIC V MOŽGANIH					4		
				NEPREVODNIK							
				ČRIL KOSMAČ	6		PEVEC NABER				
				MALICA, MERENDA			ODKRITELJ KOLUMB				
POMOČNI IZOLANT PRISOJA TALAMUS	SNEŽENI MOŽ	DRŽAVA JUŽNO OD ZDA	UGOVARJANJE	PISATELJ TWAIN / KAREL OŠTIR				LETOVIŠČE PRI OPATIJI / ŽOGA IZVEN IGRIŠČA			
VOŽNJA PO SNEGU S SMUČMI					STARA PLOŠČINSKA MERA / SKLADATELJ DELIBES					KMEČKI OBJEKT ZA SENO	GARANJE TLAČANOV
ODPORNOST PROTI GORENJU		5						1			
ODMEV, JEK			2	EMILIO ESTEVEZ / RADIJSKI VODITELJ KANONI		ŠPELA TRATNIK / WELLNESS CENTER			EVA LONGORIA / ITALIJAN, NAFTNI KONCERN		
NERVOZA								SLABA ŠOLSKA OCENA / TANJA RIBIČ			
UBRANO SOZVOČJE VEČ TONOV					3	KDOR POTUJE					
ZEMLJEVID						ČRNA CELINA					

Končna rešitev:

1	2	3	2	4	5	6

V **četrtek 25. januarja** bo oddaja Slovenski utrinki na sporedu **TV Slovenija 1** ob **14.30**. Ponavljanje magazina bo na sporedu **TV Slovenija 3** v **nedeljo 28. januarja** ob **19.35**. Oddajo si lahko kasneje ogledate na spletnem naslovu:
https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84
Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
https://tvspored.delo.si/

SUDOKU

	4	7		8	6	9		
					1		8	6
5	8					1		7
		3	2	5		6	7	
7		5				2		4
	2	1		7	3	8		
6		8					1	2
2	5		1					
		4	8	6		7	5	

KRIPTOGRAFSKA MISEL

Ž	1	2	L	3	4
5	3	4	3	4	6
7	8	6	5	3	1
G	9	2	10	9	6
11	9	5	3	4	5
7	2	9	10	8	12
9	5	2	10	9	6
8	12	4	5	U	8
4	6	5	7	2	9
B	4	10	4	11	9

V kriptografski misli vsaka številka vedno pomeni enako črko.

Vsaka črka se v misli pojavi vsaj dvakrat, za lažje reševanje pa so nekatere črke že vpisane na prava mesta.

Besede so med seboj ločene s prekinjenimi črticami. Reševanje začnite pri krajših besedah, kjer boste zaradi manj možnosti lažje začeli.

Počasi boste s kombiniranjem odkrivali vse več črk, dokler ne boste izpolnili celotnega lika.

Ob pravilni rešitvi boste vodoravno po vrsticah prebrali misel o življenju!

Vabilo

Zveza Slovencev na Madžarskem vas vabi na
SLOVENSKI PLES, ki bo

10. FEBRUARJA 2024, OD 19. URE NAPREJ,

V HOTELU LIPA V MONOŠTRU.
ZA GLASBO BO POSKRBELA

SKUPINA AVANTURA & LARISA SREŠ (SLOVENIJA)
Prosimo vas, da se do 2. februarja 2024 odločite za večerjo.

Izbirate lahko med dvema menijema:

A
Počasi pečeni svinjski medaljoni, dimljen cvetačni pire,
krompir na žaru s peteršiljem, zelenjava na žaru
Mousse iz bele čokolade, malinov žele, sladki drobljenci

B
Sous vide piščančji file, omaka iz kozjega sira,
karamelizirana korenasta zelenjava, jabolčni kroket

Mousse iz bele čokolade, malinov žele, sladki drobljenec

Vstopnina (skupaj z večerjo): 7.000 Ft

Prijave pričakujemo na telefonskih številkah: 00 36 94/383 060 in 00 36 30 937 0401
ali na e-naslovih: biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

Organizator:

Meghívó

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
SZLOVÉN BÁLT rendez,
melyre szeretettel várjuk Önöket

2024. FEBRUÁR 10-ÉN 19.00 ÓRAI KEZDETTEL
A HOTEL LIPÁBAN SZENTGOTTHÁRDON
Zenél: LARISA SREŠ & AVANTURA
ZENEKAR Szlovéniából

Kérjük, hogy az alábbi két menüből válasszanak
2024. február 2-ig.

A
Lassan sült sertés szűzpecsenye, füstös karfiolpüré,
petrezselymes parázs burgonya, grillezett és marinált zöldségek
Fehércsokoládé mousse, málnazselé, édes morzsa

B
Sous vide csirkemell, kecskesajt mártás,
karamellizált gyökérzöldségek, almás krokett
Fehércsokoládé mousse, málnazselé, édes morzsa

A belépő ára, mely tartalmazza a vacsora árát is: 7.000 Ft

Jelentkezéseket az alábbi telefonszámokon és e-mail címeken fogadunk:

00 36 94/383 060; 00 36 30 937 0401,
biserka.bajzek@gmail.com, fasching.lilla@gmail.com

Szervező:

BOŽIČNI KONCERT PRI SV. JURIJU NA GORIČKEM

Duga leta že odijo vküper na božične koncerte cerkveni pevci iz goričkih župnij. To se je že leta 1992 začnilo, vse do zdaj (dvej leti je zavolo pandemije nej bilo) so se pevski zbori srečavali pa spevali lepe božične pesmi. Vsako leto v drugi župniji. Letos, na že 30. srečanji, smo bili v lepoj pa velkoj cerkvi v Svetem Juriju na Goričkom. Deset skupin se je prijavilo na to srečanje, žal so eni zavolo bolezni nastop odpovedali.

V začetki nas je lepo pozdravo domanji župnik gospod Aljaž Baša pa nam je z lepimi besedami düšo pa srce pripravo na lepo spevanje.

Koncert so začnili glasbeniki iz Martinja, ki so zaigrali dvej božične pesmi: Čüjte, čüjte, vsi lidje in Hitite kristjani. Lepo je bilo poslüšati kak je glas klarineta, trobente, pozavne in orgel odmevo po cerkvi.

Za njimi so pa spevali mladi iz župnije Gornji Petrovci. Lepi mladi glasovi so nam pričarali lepe božične svetke.

Nastopili so še cerkveni pevci iz župnij Dolenci, Gornji Petrovci, Kuzma, Grad, Pečarovci in Sveti Jurij. Na koncu je nastopil MePZ Avgust Pavel, ki se pa šli gor na kor, na vrsti je bila skupna pesem Sveta noč. Vsi v cerkvi so spevali, tak ka

kot gost že cela leta udeležuje teh koncertov.

Po nastopih se je župnik zahvalo vsem, šteri so pripravili to srečanje, te sta pa vküper z vodjo odbora za cerkveno ljudsko petje pri škofiji Murska Sobota, Cirilom Kozarjem vsem skupinam podelila zahvalne listine.

Za konec so štirje glasbeniki je bilo sploj lepo za čüti. Lepo igranje, pa spevanje se je vsakomi preveč vidlo.

Po končanom srečanji smo šli v novi župnijski dom. Tam nas je čakalo dosta peciva pa drügi dobrot, štere so pripravili za nas. Hvala lepa vsem, ki so se potrüdili, da je bilo vse tak lepo pripravleno.

Ciril Kozar

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB